

Zicht op eenvoud, niet op lagere tarieven

Precies een jaar geleden heeft de secretaris-generaal van het Ministerie van Economische Zaken in dit blad nog eens de wenselijkheid van lagere belastingtarieven beklemtoond. Met een verlaging van sommige tarieven is in het afgelopen jaar een zeer bescheiden begin gemaakt. 't Was voor de belastingbetalers slechts een sigaar uit eigen doos. De opbrengst van belastingen en premies is tijdens het bewind van het tweede kabinet-Lubbers immers al opgelopen van 50,5 tot 52,2 procent van het netto nationale inkomen. Kort voor de jaarwisseling bekend geworden tegenvallers dreigen het niveau van de collectieve uitgaven dit jaar met bijna f 10 mrd. op te stuwen. Indien tot een zelfde bedrag compenserende harde ombuigingsmaatregelen zouden worden getroffen — de kans daarop is gering — ontstaat nog steeds geen ruimte voor lastenverlichting door bezuinigingen.

Dit alles maakt het begrijpelijk dat de minister van Financiën zich met hand en tand verzet tegen verdere lastenverzwaringen. De kosten van maatregelen om de milieuvervuiling te beperken zullen daarom de komende jaren worden bestreden uit de opbrengst van nieuwe bestemmingsheffingen, die voor geen geld ter wereld tot de 'collectieve lasten' mogen worden gerekend. Bij het overleg over wat fiscaal strooigoed voor Nijpels en Smit-Kroes (vooral VVD-bewindslieden schijnen het belang van meer overheid en hogere belastingen thans te onderkennen) heeft de ministerraad meer energie verbruikt voor het smeren van dikke lagen Haagse cosmetica over ordinare belastingverhogingen dan om te zoeken naar werkelijk effectieve oplossingen voor het dubbele probleem van files en milieuverval.

Deze zure beschouwingen passen slecht bij het begin van een nieuw jaar. Volgens een ongeschreven regel mogen we ons enkele dagen vastklampen aan de illusie dat het in 1988 allemaal anders en beter zal gaan. Zo zal de kar van de belastingvereenvoudiging — die bijna een jaar heeft vastgezeten in het moeras van de vaderlandse adviescultuur — dit jaar weer krakend in beweging komen. Weliswaar moet de Raad

C.A. de Kam

van State nog adviseren, maar politiek zijn de kaarten geschud: Oort gaat door. Ook al vergt de operatie vier jaar (het nieuwe systeem treedt op zijn vroegst per 1 januari 1990 in werking), in vergelijking met het buitenland stelt de versimpeling van onze taksen nog weinig voor. De tarieven blijven bovendien praktisch net zo hoog als ze nu al zijn, doordat de operatie moet voldoen aan de randvoorwaarde van budgettaire neutraliteit.

In navolging van ontwikkelingen elders zou ruimte voor tariefverlaging kunnen worden gevonden door een aanzienlijke verbreding van de heffingsgrondslag van inkomsten- en vennootschapsbelasting. Schendstok en ik hebben laten zien dat belastingvereenvoudiging volgens een zeer 'grimmige' variant (waarbij vrijwel alle aftrekposten vervallen en de hele WIR-pot wordt gebruikt voor een verlaging van het tarief van de inkomstenbelasting) het mogelijk maakt om de tariefpercentages van het Oort-tarief over de gehele linie met zes punten te verlagen¹. Bijna negentig procent van de belastingplichtigen krijgt dan te maken met een marginaal percentage van 34 (in plaats van de door Oort voorgestelde 40%).

Het is mogelijk om het Oort-tarief over de gehele lijn met nog eens vijf

punten te verlagen (wat gepaard gaat met een budgettair verlies van pakweg f 13 tot 14 mrd.) door het mes te zetten in bestaande fiscale bevoordeling van het pensioensparen voor de oude dag. Volgens de huidige wetgeving zijn betaalde pensioenpremies aftrekbaar, blijft het beleggingsresultaat van de fondsen onbelast en zijn toekomstige uitkeringen belast. Indien de aftrekbaarheid van de premies vervalt, de fondsen belastingplichtig en pensioenuitkeringen onbelast worden, zou de heffingsgrondslag van de loon- en inkomstenbelasting met ongeveer f 25 mrd. toenemen.

Het basistarief van Oort komt zo doende uit op 30 procent (het toptarief gaat omlaag naar 60 procent). Dat oogt aantrekkelijk, maar de meerderheid van de inkomensontvangers betaalt daarboven premies voor het ziekenfonds en de loondervingsverzekeringen (ongeveer 20% aan de marge). De totale marginale druk voor de modale werknemer komt dan nog steeds uit in de buurt van de 50 procent.

Om dat percentage nog verder omlaag te kunnen drukken zouden de collectieve uitgaven moeten worden beperkt. Die weg lijkt de komende jaren afgesloten. Een verbreding van de belastinggrondslag door belastingvereenvoudiging volgens de extra-grimmige variant in combinatie met een herziening van de fiscale bevoordeling van het pensioensparen lijkt trouwens evenmin een haalbare kaart. Ach, het nieuwe jaar is al weer enkele dagen oud. We kunnen overgaan tot de deprimierende orde van de dag.

1. C.A. de Kam en B.J. Schendstok, Drie varianten van belastinghervorming; kan Ronald Reagan Nederland een lesje leren?, ESB, 22 oktober 1986, biz. 1024.